

บทที่ 3

วิธีวิทยาการวิจัย (Research Methodology)

การศึกษาและวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อที่จะพัฒนาทฤษฎีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลจึงกำหนดวิธีวิทยาการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) การรับฟังความคิดเห็น (Hearing) และการจัดทำทฤษฎีต้นแบบ โดยมีรายละเอียดของวิธีวิทยาการวิจัยแต่ละวิธี ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นเอกสาร ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประเภทเอกสารและประเด็นที่ต้องการวิเคราะห์ในการกำหนดขอบเขตความหมายของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองและรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก การกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก รวมทั้งเอกสารอื่น ๆ ที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี หลักการ ตำรา รายงานวิชาการ และบทความวิชาการ ทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งข้อมูลที่ได้มานั้นจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อนำไปพัฒนาทฤษฎีการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ผู้วิจัยจึงกำหนดหัวข้อของข้อมูลเอกสารไว้ดังต่อไปนี้

1.1 ปรัชญา แนวคิด ทฤษฎี และหลักการ

เป็นการวิจัยที่ได้รวบรวมเอาข้อมูลในเอกสารต่าง ๆ กล่าวคือ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดองค์ประกอบการกระทำคามผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และข้อมูลจากรายงานวิชาการ รายงานวิจัย เอกสารรายงานการประชุมสัมมนา วิทยานิพนธ์ บทความวิชาการของประเทศไทย และต่างประเทศ โดยมีแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ดังนี้

- 1) ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ
- 2) แนวคิดรัฐธรรมนูญนิยม
- 3) ทฤษฎีการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก (ทฤษฎีจิตวิเคราะห์, ทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคม, ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิดสติปัญญา)
- 4) ทฤษฎีการลงโทษ
- 5) ทฤษฎีรัฐและอำนาจรัฐ
- 6) ทฤษฎีรัฐเป็นบิดามารดาของเด็กทุกคน
- 7) หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 8) หลักสิทธิมนุษยชน
- 9) หลักนิติรัฐ
- 10) หลักความเสมอภาค
- 11) หลักประโยชน์สูงสุดของเด็ก
- 12) หลักความได้สัดส่วน

1.2 กฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง

- 1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540
- 2) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550
- 3) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 4) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
- 5) ประมวลกฎหมายอาญา
- 6) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546
- 7) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
- 8) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
- 9) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาและคุ้มครองสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2562
- 10) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. 2539
- 11) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551
- 12) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

1.3 กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ

- 1) ปฏิญญาแห่งกรุงเจนีวาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1924 (พ.ศ. 2467) (The Geneva Declaration of the Rights of The Child, 1924)

2) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (Universal Declaration of Human Rights, 1948)

3) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) (The Declaration of the Rights of the Child, 1948)

4) ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) (The Declaration of the Right of the Child, 1959)

5) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) (The Convention of the Rights of the Child, 1989)

6) อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำ ค.ศ. 1973 (พ.ศ. 2516) (Minimum Age Convention, 1973 (No. 138))

7) อนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ฉบับที่ 182 ว่าด้วยการห้ามและการดำเนินการโดยทันที เพื่อขจัดรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของการใช้แรงงานเด็ก ค.ศ. 1999 (พ.ศ. 2542) (Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (No. 182))

1.4 กฎหมายต่างประเทศ

1) สหราชอาณาจักร พระราชบัญญัติเด็ก (Children Act, 2004 (พ.ศ. 2547))

2) ราชอาณาจักรนอร์เวย์ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรนอร์เวย์ (Constitution of Norway), พระราชบัญญัติผู้ปกครองและเด็ก (Parent and Child Act, 1981 (พ.ศ. 2524))

3) ประเทศญี่ปุ่น พระราชบัญญัติการป้องกันการทารุณกรรมเด็ก (Child Abuse Prevention Act, 2000 (พ.ศ. 2543), พระราชบัญญัติสวัสดิการเด็ก (Child Welfare Act, 1947 (พ.ศ. 2490))

4) สาธารณรัฐสิงคโปร์ กฎหมายเด็กและเยาวชน (Children and Young Persons Act)

1.5 เอกสารอื่น ๆ

เอกสารอื่น ๆ ได้แก่ ตำรา รายงานการวิจัย เอกสารการเรียนการสอน เอกสารรายงานการประชุมสัมมนา วิทยานิพนธ์ และบทความ รวมทั้งเอกสารอื่น ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการศึกษาและนำไปพัฒนานโยบายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

การสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์โดยตรงจากผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ หรือมีอำนาจตัดสินใจ หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก การสัมภาษณ์เชิงลึกมีจุดประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลอันจำเป็นต่อการนำไปวิเคราะห์หาคำตอบในการนำไปพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก การสัมภาษณ์เป็นไปอย่างไม่มีรูปแบบ ซึ่งอาจจะเพิ่มหรือลดประเด็นสัมภาษณ์ก็ได้ โดยผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับประชากรสัมภาษณ์ ตามประเด็นสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 ประชากรสัมภาษณ์

การวิจัยกำหนดประชากรสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 10 ท่าน ประกอบด้วย ผู้บริหารหรือตัวแทนผู้รับผิดชอบทั้งผู้ปฏิบัติการและผู้กำหนดนโยบายภาครัฐ ได้แก่

1) กลุ่มผู้แทนองค์กรตุลาการ เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีความเกี่ยวข้องกับการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม

2) กลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการยุติธรรมและกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เนื่องจากเป็นกลุ่มผู้ทำหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวข้องกัศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ได้แก่ พนักงานอัยการ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพหรือผู้แทนอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชนหรือผู้แทน นักสังคมสงเคราะห์

3) กลุ่มผู้แทนภาคเอกชนด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก ได้แก่ มูลนิธิดวงประทีป และนักวิชาการอิสระด้านศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

2.2 ประเด็นสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกเชิงสนทนาระหว่างประชากรสัมภาษณ์กับผู้วิจัยตามประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยกำหนดไว้และมอบให้ประชากรสัมภาษณ์เป็นการล่วงหน้า แยกเป็นประเด็นคำถามดังต่อไปนี้

1) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามที่มีการบัญญัติไว้ในมาตรา 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ท่านเข้าใจอย่างไร

“มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง”

- 2) ลักษณะการกระทำที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- 3) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมีความสำคัญอย่างไร
- 4) รูปแบบของการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
- 5) ผลกระทบจากการกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
- 6) ข้อจำกัดในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
- 7) ลักษณะหรือองค์ประกอบความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร
- 8) รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
 - (1) รูปแบบและวิธีการป้องกันการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
 - (2) รูปแบบและวิธีการในการลงโทษผู้กระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
 - (3) รูปแบบและวิธีการเยียวยาเด็กที่ถูกละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
 - (4) องค์การที่ควรมีหน้าที่ในการดำเนินงานด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
- 9) การพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ควรมีโครงสร้างและเนื้อหาของกฎหมายประกอบไปด้วยด้านใดและอย่างไร
- 10) ข้อเสนอแนะหรือข้อแนะนำอื่น ๆ ที่คิดว่าเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

3. การมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Designs, Co-Design)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ซึ่งวิธีการจัดทำเป็นกฎหมายที่ดีนั้นสมควรที่จะให้ผู้มีส่วนได้เสียในการมีส่วนร่วมออกแบบกฎหมายในฐานะที่จะเป็นผู้ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายโดยตรง ทั้งนี้เพื่อจะให้ได้ตัวต้นแบบกฎหมายที่มีได้มาจากผู้วิจัยเท่านั้น ดังนั้นการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ในบริบทของการวิจัยทางกฎหมาย คือ การที่ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) กับกฎหมายฉบับนั้น ๆ ได้เข้ามีส่วนร่วมในการออกแบบสาระสำคัญของบทบัญญัติกฎหมาย ที่เห็นว่าควรจะให้ให้มีบัญญัติไว้ในกฎหมาย ซึ่งวิธีการนี้เป็นอีกวิธีหนึ่งที่มีการนำไปใช้เป็นที่วิพากษ์การวิจัยที่มุ่งต่อการจัดทำเป็นต้นแบบ หรือรูปแบบ (Model) จากการวิจัย

สำหรับการวิจัยนี้ได้นำเอาแนวคิดการวิจัยจาก (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2560, หน้า 11) ที่กล่าวว่า การวิจัยหรือดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยมีหน้าที่ในการนำเอาคำตอบจากการใช้

วิธีวิจัยนี้ไปวิเคราะห์ตามหลักวิชาการ และวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการวิจัยด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้สำหรับการจัดทำกฎหมาย ให้เป็นกฎหมายที่เหมาะสมต่อการบังคับใช้ ทั้งนี้เพราะกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ส่วนใหญ่ ยังมีข้อจำกัดในการบังคับใช้และการปฏิบัติตาม เพราะกฎหมายมักมุ่งเน้นไปสู่การบังคับ และมีการกำหนดโทษที่จะทำให้มีการยอมทำตามเพราะกลัวการถูกลงโทษ จึงส่งผลให้มีการพยายามหลีกเลี่ยงกฎหมายโดยใช้ประโยชน์ในแง่ของการตีความ กฎหมายที่ดีจึงควรจะคำนึงถึง ปัจจัยต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถบังคับใช้ได้จริง ด้วยเหตุนี้ การจัดทำกฎหมายต้นแบบของการวิจัยนี้ จึงนำเอาวิธีการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) มาใช้โดยมี รายละเอียดของการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การกำหนดกลุ่มประชากรที่เกี่ยวข้อง

ประชากรผู้มีส่วนได้เสียแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม ดังนั้น ประชากรที่จะอยู่ในแต่ละกลุ่ม จึงประกอบด้วย ประชากรกลุ่มเฉพาะ มี 4 กลุ่ม รวม 16 คน คือ

- 1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่รับผิดชอบการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก จำนวน 4 คน
- 2) นักวิชาการเกี่ยวกับเด็ก จำนวน 4 คน
- 3) ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก นักจิตวิทยาเด็ก นักสังคมสงเคราะห์เด็ก ทนายความ จำนวน 4 คน
- 4) ผู้แทนประชากรเด็ก จำนวน 4 คน

กลุ่มประชากรเฉพาะมี 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและความต้องการที่จะให้มีในกฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตามแต่ประสบการณ์ที่มีอยู่ดังนั้นต้นแบบที่จะได้จึงมาจากผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่มเฉพาะ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้ (ดูภาพประกอบที่ 3.1)

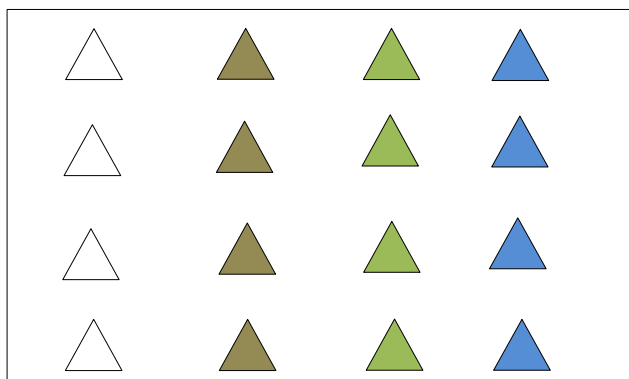
ภาพประกอบที่ 3.1 ภาพกลุ่มประชากรกลุ่มเฉพาะ

ภาพประกอบที่ 3.2 ประชากรกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่ม

กลุ่มประชากรเฉพาะมี 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นและความต้องการที่จะให้มีในการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กตามแต่ประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่จะเป็นต้นแบบที่มาจากกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นต้นแบบที่จะได้จึงมาจากผู้มีส่วนได้เสียทั้ง 4 กลุ่มเฉพาะ ซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้

กลุ่มประชากรผสม มี 4 กลุ่ม เป็นการแยกประชากรกลุ่มเฉพาะแต่ละกลุ่มมารวมกันเป็นกลุ่มผสม ดังนั้นกลุ่มผสมจึงมีประชากรจากกลุ่มเจ้าหน้าที่ภาคองค์กรรัฐที่รับผิดชอบในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กลุ่มนักวิชาการเกี่ยวกับเด็ก กลุ่มผู้แทนองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก นักจิตวิทยาเด็ก นักสังคมสงเคราะห์เด็ก ทนายความ และกลุ่มผู้แทนประชากรเด็ก

ภาพประกอบที่ 3.3 ภาพกลุ่มประชากรกลุ่มผสม

ภาพประกอบที่ 3.4 ประชากรกลุ่มผสม 4 กลุ่ม

หลักการและเหตุผลของการมีกลุ่มผสม คือ การให้ผู้มีส่วนได้เสียที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมาร่วมอภิปรายตามความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย ซึ่งอาจสอดคล้องกันหรือแตกต่างกันก็ได้แต่ในแต่ละกลุ่มจะต้องมีข้อสรุปของกลุ่ม

3.2 ขั้นตอนในการดำเนินการ

การเตรียมความพร้อม ด้วยการกำหนดประชากรผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในแต่ละส่วนงาน และมีหนังสือเชิญประชากรให้เข้ามามีส่วนร่วมออกแบบ สำหรับสถานที่เป็นห้อง สำหรับอุปกรณ์ที่ใช้ในการออกแบบประกอบด้วยกระดาษสำหรับเขียนคำตอบเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมกลุ่มทุกกลุ่ม ปากกาสำหรับเขียนคำตอบ และเลขานุการประจำกลุ่มที่จะทำหน้าที่จดประเด็นคำตอบจากกลุ่มเฉพาะและกลุ่มผสม

ภาพประกอบที่ 3.5 การจัดสัมมนาการมีส่วนร่วมออกแบบ

การดำเนินการดังกล่าวแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงเช้า เป็นการมีส่วนร่วมออกแบบของกลุ่มประชากรเฉพาะ 4 กลุ่ม ช่วงบ่าย เป็นกลุ่มประชากรผสม 4 กลุ่ม ทั้ง 2 ช่วงแม้กลุ่มประชากรจะแตกต่างกัน แต่ก็ใช้ประเด็นหรือหัวข้อที่จะให้ออกแบบเดียวกัน การดำเนินการทั้ง 2 ช่วงเวลาดังกล่าวจะมีการเลือกประธานกลุ่ม เพื่อทำหน้าที่นำเสนอคำตอบของกลุ่มตนต่อที่ประชุม โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการมี ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยนำเสนอข้อค้นพบของงานวิจัยและประเด็น โครงสร้างของกฎหมาย เพื่อกำหนดให้เป็นประเด็นที่เป็นหัวข้อสำหรับให้กลุ่มประชากรที่กำหนดไว้ร่วมออกแบบตามหัวข้อที่กำหนด

ภาพประกอบที่ 3.6 ภาพนำเสนอ

ขั้นตอนที่ 2 ให้แต่ละกลุ่มเฉพาะ 4 กลุ่มในชุดแรก แยกกันดำเนินการร่วมออกแบบ ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อภิปรายร่วมกัน พร้อมหาข้อยุติของคำตอบของกลุ่มในแต่ละประเด็นที่กำหนดไว้ โดยมีเลขานุการอยู่ประจำแต่ละกลุ่มเพื่ออำนวยความสะดวกในการจดเนื้อความที่ได้จากการออกแบบของแต่ละกลุ่ม เป็นคำตอบจากการตกลงร่วมกันภายในกลุ่มนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 3 ให้ผู้แทนแต่ละกลุ่มประชากรเฉพาะ นำเสนอรูปแบบที่จัดทำขึ้นมาแล้วเสนอต่อที่ประชุมเพื่อรับฟังและรับรู้รูปแบบของกลุ่มตน

ภาพประกอบที่ 3.7 ภาพกลุ่มเฉพาะนำเสนอผล

การดำเนินการขั้นตอนที่ 1 - 3 จะใช้เวลาในการดำเนินการประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งโดยปกติจะเป็นช่วงเวลาเช้า

ขั้นตอนที่ 4 จัดกลุ่มประชากรใหม่อีกครั้งเป็นกลุ่มประชากรผสมที่มาจากตัวแทนของประชากรกลุ่มเฉพาะมารวมเป็นกลุ่มใหม่ ได้ 4 กลุ่ม และดำเนินการเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 1-3 การดำเนินการจะเป็นช่วงบ่ายในวันเดียวกันเพื่อจะได้ความต่อเนื่องของความคิด

ภาพประกอบที่ 3.8 ภาพกลุ่มผสมนำเสนอผล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมโดยวิธีวิทยาการวิจัยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วนั้น นำมาทำการวิเคราะห์โดยแยกการวิเคราะห์ออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้จากการนำข้อมูลการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ที่เป็น แนวคิด ทฤษฎีและหลักการกฎหมายทั้งตามกฎหมายมหาชนระหว่างประเทศกฎหมายต่างประเทศและกฎหมายไทย ที่เกี่ยวข้องกับหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมาวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่เป็น ประเด็นปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในปัจจุบัน และเพื่อให้ได้โครงสร้างกฎหมายที่เหมาะสมกับการพัฒนากฎหมายเพื่อคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก มาวิเคราะห์ร่วมกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร จนทำให้ได้ร่างรูปแบบกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ซึ่งมีโครงสร้างกฎหมายประกอบด้วย นิยาม องค์ประกอบของความผิดฐานละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก กระบวนการดำเนินการ มาตรการในการคุ้มครองและวิธีการในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ขอบเขตแห่งอำนาจและหน้าที่ขององค์กรคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ของเด็ก และบทกำหนดโทษ แล้วนำไปสู่การจัดทำเป็นประเด็นสำหรับการมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Co-Design) ของกลุ่มประชากรที่ได้กล่าวมาแล้ว

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการนำเอาคำตอบที่ได้จากการทำ Participatory Design, Co-Design มาวิเคราะห์ร่วมกับร่างกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก จะทำให้ได้คำตอบของกฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

5. วิธีการจัดทำร่างกฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมตามวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพที่ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการมีส่วนร่วมออกแบบ-ร่วมออกแบบ ทั้งหมดจะนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ร่วมกัน โดยพิจารณาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562 เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดทำกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก

นอกจากนี้ ในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก (ฉบับที่...) พ.ศ. นั้น การวิจัยได้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 77 ที่กำหนดมิให้มีการจัดทำกฎหมายในลักษณะของการฟุ่มเฟือย และให้ตรากฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้เป็นภาระเกินจำเป็นแก่ประชาชน ซึ่งการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก มีวัตถุประสงค์ในการทำให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กในประเทศไทยมีความเป็นรูปธรรมและมีการบังคับใช้ได้จริงและให้สอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการบัญญัติหลักการให้ความสำคัญคุ้มครองเกี่ยวกับเด็กไว้ และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในส่วนยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประชาชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข มุ่งเน้นการพัฒนาคน การมีกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กย่อมมีส่วนทำให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติได้รับการปกป้องคุ้มครอง ส่งผลให้ประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพและส่งผลให้ประเทศชาติย่อมมีความมั่นคงต่อไป แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านกระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค ที่มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานและปฏิบัติต่อประชาชนโดยเสมอภาค การมีกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก ย่อมเป็นการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิขั้นพื้นฐานของเด็กและให้เด็กได้รับการปฏิบัติด้วยความเสมอภาค ไม่ถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุที่ไม่เป็นธรรม ในส่วนแผนยุทธศาสตร์ชาติด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์และ

เสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ ที่มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้ เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ การมีกฎหมายคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กย่อมเป็นการ คุ้มครองและส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เติบโตอย่างเหมาะสม และไม่ถูกละเมิดจนส่งผล กระทบต่อเด็กจนอาจเป็นภาระของประเทศชาติ ในส่วนยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและ พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประเด็นยุทธศาสตร์ ข้อที่ 4.7 ได้กำหนดให้กฎหมายมีความ สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น ทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการพัฒนา การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศ การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่นำไปสู่ความเหลื่อมล้ำด้านต่าง ๆ เอื้อต่อการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กมี วัตถุประสงค์ในการสร้างกฎหมายให้คุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ให้กับเด็กซึ่งเป็นกลุ่มเปราะบาง เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มประชากรเหล่านี้มักจะถูกกระทำละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อยู่เป็นประจำ และให้การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กเป็นรูปธรรมและสอดคล้อง กับหลักของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (พ.ศ. 2532) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 นอกจากนี้ ในประเด็นยุทธศาสตร์ ข้อที่ 4.8 ได้กำหนดให้กระบวนการยุติธรรมเคารพสิทธิมนุษยชนและปฏิบัติ ต่อประชาชนโดยเสมอภาคมีความเป็นกลาง น่าเชื่อถือ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และ ข้อ 4.8.1 ได้ กำหนดให้บุคลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม เคารพและยึดมั่นในหลักประชาธิปไตย เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่พึงได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียม ซึ่งการจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วย การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กนี้ ย่อมจะเป็นเครื่องมือหนึ่งในการทำให้กระบวนการ ยุติธรรมมีการตระหนักและเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชนมากยิ่งขึ้น

6. การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เมื่อผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและวิจัยจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์และได้จัดทำร่างกฎหมาย เพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแล้ว เพื่อเป็นการยืนยันความครบถ้วนเหมาะสม ของร่างกฎหมายดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำคำตอบที่ได้จากการศึกษาและวิจัยไปนำเสนอในที่ ประชุมสัมมนา เพื่อรับฟังความคิดเห็นด้วยการวิพากษ์และแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมาย ดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและการถูกละเมิด ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กจำนวน 40 คน ประกอบด้วยกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ได้แก่

- 1) เจ้าหน้าที่องค์กรภาครัฐที่รับผิดชอบในการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
- 2) นักวิชาการเกี่ยวกับเด็ก
- 3) ผู้แทนองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิทธิเด็ก นักจิตวิทยาเด็ก นักสังคมสงเคราะห์เด็ก ทนายความ
- 4) ผู้แทนประชากรเด็ก

ในการนี้ผู้เข้าร่วมประชุมสัมมนาจะได้วิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะทำให้ผู้วิจัยสามารถนำเอาข้อคิดเห็นที่ได้ไปดำเนินการพัฒนากฎหมายเพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประชากรที่ร่วมรับฟังความคิดเห็นเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็กประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ได้แก่ พนักงานอัยการ ทนายความ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นต้น เจ้าหน้าที่รัฐที่เป็นตัวแทนจาก กองบังคับการปราบปรามการค้ำมนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงาน กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น องค์กรภาคเอกชนด้านการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เช่น ตัวแทนจากมูลนิธิดวงประทีป และนักวิชาการอิสระ ได้ร่วมวิพากษ์ (Comment) และให้ข้อเสนอแนะ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปวิเคราะห์ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ได้คำตอบที่สมบูรณ์มากที่สุด เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก การวิจัยนี้ได้จัดทำสัมมนารับฟังความคิดเห็น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2565 ณ ห้อง ลาวนเดอร์ 1 ชั้น 3 โรงแรมทีเค แอนด์ คอนเวนชัน หลักลี กรุงเทพมหานคร มีผู้เข้าร่วมการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) จำนวน 41 คน

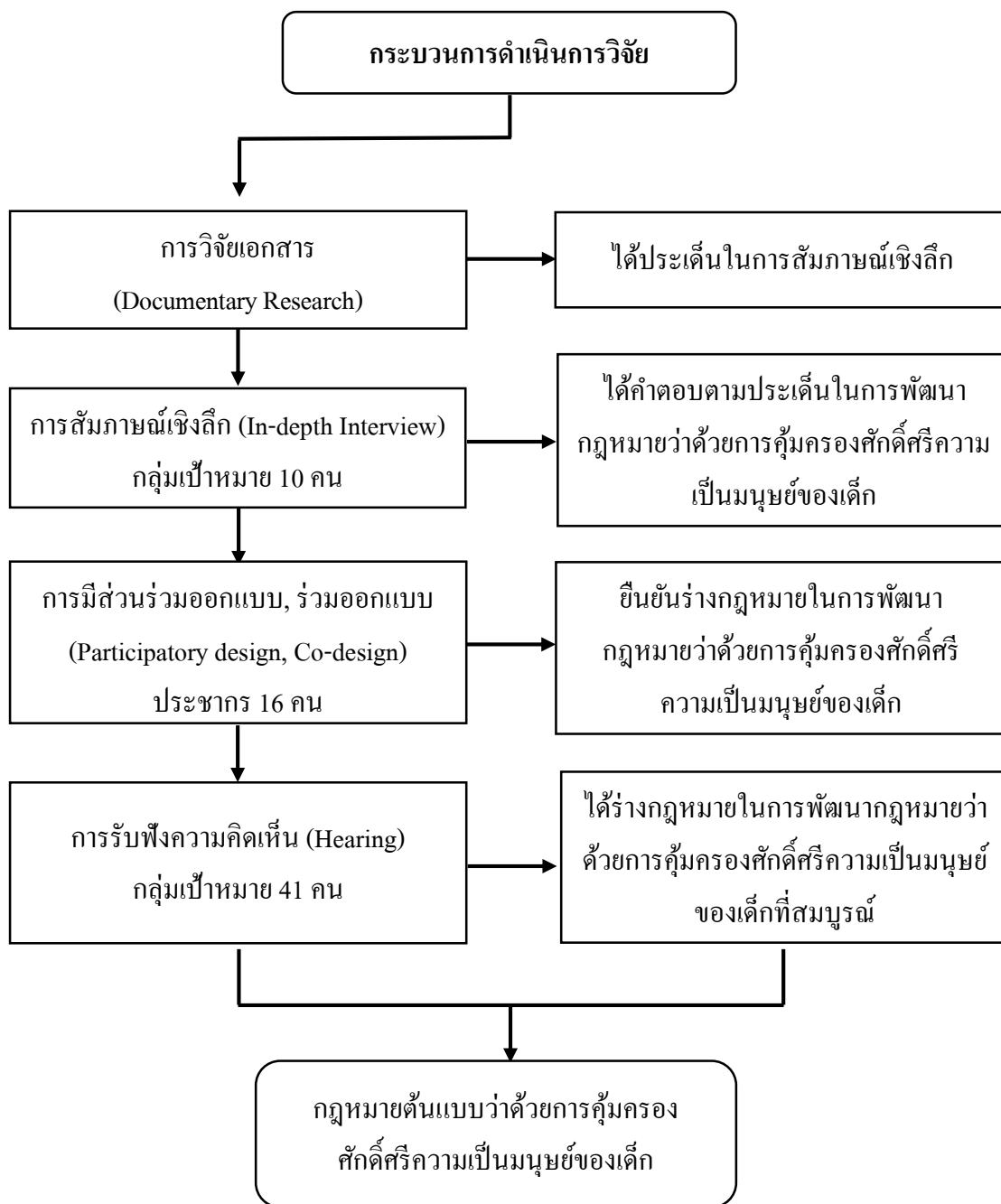

ภาพประกอบที่ 3.9 การสัมมนารับฟังความคิดเห็น

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บรวบรวมตามวิธีวิทยาการวิจัยที่กำหนดไว้ดังกล่าวแล้วนั้น จะนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก โดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

7. การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กโดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดเป้าหมายที่เป็นวัตถุประสงค์การวิจัยอันเป็นผลผลิต (Output) ของการวิจัย คือ การพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กโดยการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จึงได้นำปรัชญา หลักการ ทฤษฎี และแนวคิดที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม และคำตอบจากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) มาใช้ในการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก เมื่อได้ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็กแล้วนั้น การวิจัยได้นำไปสู่การจัดทำกรมีส่วนร่วมออกแบบ, ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co- Design) และการรับฟังความคิดเห็น (Hearing) ซึ่งสามารถสรุปกระบวนการวิธีวิทยาการวิจัยได้ดังนี้ (ดูภาพประกอบที่ 3.10)

ภาพประกอบที่ 3.10 กระบวนการวิวิทย์การวิจัย